

Inspiració vernacle: l'obra de Károly Kós

Dr. Anthony Gall
Professor d'arquitectura a la universitat de Queensland

A bans de 1914 Károly Kós (1883–1977) va ser una figura central en el desenvolupament d'un estil constructiu "hongarès" modern. L'èxit obtingut en un seguit de concursos i la mística vinculada als seus orígens de Transilvània, el van fer mereixedor d'un reconeixement considerable per part dels seus col·legues. Va estudiar arquitectura del 1904 al 1907 a la Universitat Tecnològica de Budapest on, juntament amb d'altres companys amb qui compartia les seves idees, va rebre les ensenyances de John Ruskin i de William Morris, i va fer del moviment finlandès romàntic el seu model. De la mateixa manera que Karelia va esdevenir font d'una nova arquitectura finlandesa, Transilvània va ser el centre dels experiments de Kós en la creació d'un nou llenguatge arquitectònic a partir de la reinterpretació i la reformulació de les estructures vernacles més arrelades de Transilvània.

La carrera de Károly Kós es va desenvolupar al llarg de més de setanta anys, dirigida en gran mesura des de la seva caseta, anomenada Castell del Corb (Varjuvár, 1910), al vessant d'un turó de la seva estimada regió de Kalotaszeg, a Transilvània. Cap als trenta anys, havia realitzat algunes de les obres d'inspiració vernacle més importants de

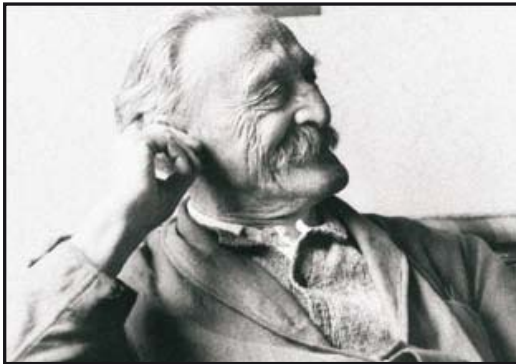
l'arquitectura hongaresa de final de segle. Aquestes obres incloïen: l'església catòlica romana de Zebevény (1908–1909); alguns pavellons per al Zoo Municipal de Budapest (1909–1912); l'escola primària i parvulari del carrer Városmajor de Budapest (1910); el Museu Nacional Székely de

Sepsiszentgyörgy, a l'est de Transilvània (1911–1912) i l'església calvinista de Kolozsvár (1912–1913).

La Casa d'un Artista — 1908 (construïda per als seus pares a Kolozsvár) i la casa estudi de Kós, Varjuvár (Castell del Corb, Szatána), van estar enllestides el 1910. Pertanyen al tipus de cases estudi de les quals podem seguir la pista fins a la casa estudi d'Akseli Gallen Kallela a Finlàndia (1895) o fins a la Red House (Casa Vermella) de William Morris (dissenyada per Phillip Webb). La juxtaposició senzilla i articulada d'una torre amb un sostre d'un sol vessant és el principi en què es basen aquests dos dissenys de Kós. El Castell del Corb s'incorpora d'una manera orgànica al paisatge de Kalotaszeg de turons arrodonits, de prats i de fagedes. Les parets de pedra natural, coronades per teulades enllatades molt inclinades, sobre una vall minúscula, li atorguen un aspecte que ell considerava no gaire diferent del d'un parc romàntic anglès.

El 1908, Kós i Dezső Zrumeczky van rebre l'encàrrec de dissenyar la major part dels pavellons per al Zoo Municipal que s'estava reconstruint en un pintoresc parc botànic al centre de Budapest. Quan van estar enllestits el 1912, els pavellons conferien al zoo un nova atmosfera exòtica. Els arquitectes van expressar noves possibilitats

a través de l'experimentació amb formes tradicionals i històriques, des dels castells medievals i arcaïcs, les cases pairals i les esglésies fins a les cases vernacles. Uns pavellons que reflectien l'arquitectura del país d'origen d'alguns dels animals del zoo, n'accentuaven l'exotisme.

Portrait of Károly Kós in the late 1960s / Retrat de Károly Kós cap a finals dels anys 1960

© Boris Kibay

Sketch for the House of an Artist
Dibuix de la Casa d'un Artista

House of an Artist, shortly after construction in 1908
Casa d'un Artista, poc després de la construcció el 1908

© János Gere

Vernacular Inspiration: The Work of Károly Kós

Dr. Anthony Gall
Lecturer in Architecture at the University of Queensland

Prior to 1914, Károly Kós (1883–1977) was a central figure in the development of a modern "Hungarian" building style based on a study of Hungary's medieval and folk architecture. His success in a number of competitions and the mystique attached to his Transylvanian origins earned Kós considerable recognition from his colleagues. Together with like-minded colleagues at the Technical University in Budapest, where he studied architecture from 1904 until 1907, Kós embraced the teachings of John Ruskin and William Morris, and took the Finnish Romantic movement as a model. Just as Karelia became the source for a new Finnish architecture, Transylvania provided the focus for Kós' experiments in creating a new architectural language through the reinterpretation and reformulation of the innermost structures of the Transylvanian vernacular.

Károly Kós' career spanned more than 70 years, in large part directed from his small home, Crow Castle (Varjuvár, 1910), nestled on a hillside in his beloved Kalotaszeg region in Transylvania. By the age of 30, he had completed some of the most important works of vernacularly inspired Hungarian turn-of-the-century architecture. They included: the Roman Catholic Church in Zebevény (1908–09); pavilions for the Budapest Municipal Zoo (1909–1912); the primary school and kindergarten in Városmajor Street, Budapest (1910); the Székely National Museum in Sepsiszentgyörgy, Eastern Transylvania (1911–12) and the Calvinist Church in Kolozsvár (1912–13).

Sketch of the interior of Crow Castle
Dibuix de l'interior del Castell del Corb

© Balázs Péter

Crow Castle, the house Kós built for himself in 1910
Castell del Corb, la casa que Kós es va construir el 1910

© Csaba Hosszú

Painting of the Bird House for the Budapest Municipal Zoo
Pintura de la Casa dels Ocells per al Zoo Municipal de Budapest

© Blum Szegedim inheritance

Immediatament abans de l'encàrrec del zoo, Károly Kós va dissenyar una església catòlica romana (acabada el 1909) per al poble de Zebeğény, a una hora en cotxe de Budapest, a la riba del Danubi. Els primers esbossos del projecte reformulen l'església de poble, petita i feta de pedra, d'estil romànic, envoltada per un mur de pedra i d'un cementiri poblat d'esteles de fusta tallada. Unes columnes gruixudes i baixes que sostenen uns arcs

Als trenta anys, havia realitzat algunes de les obres d'inspiració vernacle més importants de l'arquitectura hongaresa

semicirculars robustos que divideixen les tres naus, articulen l'interior de l'església. L'elevació principal simple, articulada i asimètrica de l'església de Zebeğény és comparable a exemples contemporanis internacionals com la catedral de Lars Sonck a Tampere, Finlàndia (1902-1907).

Károly Kós es va inspirar en les esglésies calvinistes hongareses de Kalotaszeg. D'origen normalment romànic o gòtic, aquestes esglésies medievals van anar transformant-se amb els segles per mitjà de l'emblanquinat de les parets, l'addició de campanars de fusta enllatats, parets fortificades al voltant i mobiliari simple i sostres amb plafons d'estil popular renaixentista. Aquests referents de Transilvània són molt clars en el disseny que va realitzar els anys 1912-1913 per a una església calvinista a Kolozsvár (Cluj), la qual representa el desenvolupament directe de l'anterior església de Zebeğény.

El Museu Nacional de Székely a Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe, a

© Liszò Hars

Design for a country house in Transilvania, c1910
Disseny per a una casa de camp a Transilvània, ca. 1910

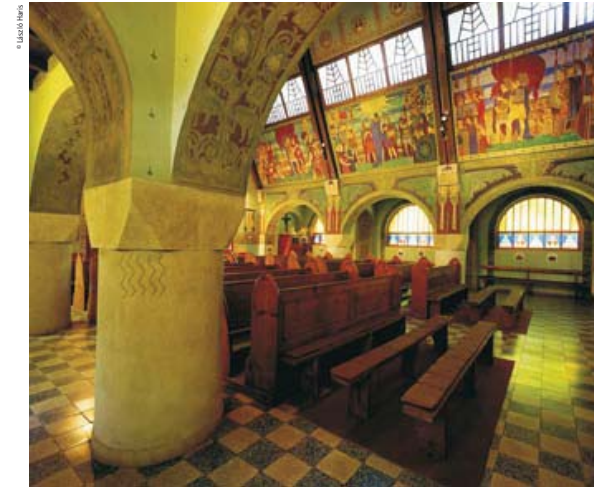
© Hungarian Museum of Architecture

Painting for the Roman Catholic Church in Zebeğény, 1908
Pintura per a l'església catòlica de Zebeğény, 1908

"House of an Artist – 1908" (built for his parents in Kolozsvár) and Kós' studio home, Varjuvár (Crow Castle, Sztána), were completed in 1910. They belong to the genre of artists' studio homes that can be traced to Akseli Gallen Kallela's studio home in Finland (1895) or even William Morris' Red House (designed by Phillip Webb). A simple and articulate juxtaposition of a tower with a single gable roof is the underlying principle of both these Kós designs. Crow Castle appears to belong naturally to the Kalotaszeg landscape of rolling hills, meadows and beech groves. Its natural, stone walls, crowned by steep shingled rooves, command an aspect over a tiny valley that he described as not unlike that of an English romantic park.

In 1908, Kós and Dezső Zrumeczky were commissioned to design most of the pavilions for the Municipal Zoo being rebuilt in a picturesque botanical park in central Budapest. When completed in 1912, the zoo pavilions created an exotically new atmosphere for the zoo. The architects expressed new possibilities by experimentation with traditional and historical forms ranging from medieval and archaic castles, manor houses and churches to vernacular housing. The exotic atmosphere of the zoo was further enhanced by pavilions that reflected the architecture of the country of origin of various animals.

Immediately prior to the zoo commission, Károly Kós designed a Roman Catholic church (completed 1909) for the village of Zebeğény, an hour's drive north of Budapest on the banks of the Danube. Early sketches for the project reformulate the small stone Romanesque-style village church, enclosed by a stone wall and

Interior of the Roman Catholic Church in Zebeğény, completed in 1909
Interior de l'església catòlica de Zebeğény, completada el 1909

churched inhabited with carved wooden grave-posts. The interior of the church is articulated by thick, short columns supporting robust semicircular arches that divide the three aisles. The simply articulated, asymmetrical main elevation of the completed Zebeğény church is comparable with contemporary international examples like Lars Sonck's Cathedral at Tampere in Finland (1902-07).

Károly Kós was inspired by the Hungarian Calvinist churches of Kalotaszeg. Generally of Romanesque or Gothic origin, these

By the age of 30, he had completed some of the most important works of vernacularly inspired Hungarian architecture

medieval churches were transformed through the centuries by the white-washing of walls, addition of wooden shingled belfries, encircling fortified walls and simple painted furniture and panelled

ceilings in folk Renaissance style. These Transylvanian examples are strongly evident in his design for a Calvinist church in Kolozsvár (Cluj) of 1912-3, which represents the direct development of the earlier Zebeğény church.

The Székely National Museum in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe, Eastern Transilvania) of 1911-12 expressed the unique character of Transylvanian history and art within, which was for its time a new and contemporary artistic expression. The museum houses historical collections, with some artefacts incorporated within its structure. A dominating central tower crowned with

l'est de Transilvània), de 1911-1912, expressa el caràcter singular de la història i l'art de Transilvània dins del que, en l'època, constituïa una expressió artística nova i contemporània. El museu acull col·leccions històriques i n'incorpora alguns elements dins l'estructura. Una torre central dominant coronada per rajoles ceràmiques Zsolnay connecta les dues ales. Una porta en un mur gruixut dona a un pati interior, des d'on s'accedeix a l'arcada semicircular de l'entrada de la torre principal.

En una proposta per a la plaça principal de la ciutat-jardí Wekerle de Kispest (avui Budapest) es desenvolupaven els models urbans presents a les ciutats de la Transilvània medieval. La idea de Kós era la d'una plaça tancada, a la qual s'accedís per sota d'uns edificis que fessin de ponts dels carrers que donaven la plaça. La uniformitat en l'escala de construcció havia de crear el perímetre de la plaça, la qual havia de ser ocupada parcialment per un gran edifici comunitari situat en un parc. La plaça existient encara avui, tot i que no es va realitzar exactament com Kós l'havia imaginat.

L'escola i parvulari del carrer Városmajor de Budapest (1910) era una resposta articulada a un entorn urbà concret. Ubicada en el que actualment és una via principal que desemboca a l'estació de tren del sud, l'escola

connectava una àrea de zones verdes i d'habitatges residencials amb un teixit urbà més dens de blocs de pisos. Tres pavellons separats, un parvulari, una residència i una escola primària, van augmentar en mida i en escala i van interconnectar-se amb passadissos coberts.

L'esclat de la Primera Guerra Mundial va deixar altres projectes importants inacabats i alguns a la taula de dibuix. Tot i que la guerra va privar Károly Kós de moltes oportunitats, ell va seguir desenvolupant el seu interès per l'arquitectura oriental durant dos anys, entre 1916 i 1918, a l'Institut Turc Hongarès d'Istanbul, i va publicar una monografia exhaustiva sobre la ciutat el 1918.

En el difícil clima econòmic posterior a la Primera Guerra Mundial, Károly Kós va estar implicat en iniciatives per organitzar la vida cultural i política hongaresa a Transilvània. Va ser conegut a tot Transilvània i a Hongria com a escriptor, editor i il·lustrador i va publicar treballs que anaven des de balades, novel·les i drames fins a estudis sobre etnografia i agricultura. Va continuar treballant com a arquitecte. Fins ben entrats els anys 1960, va realitzar dissenys per a almenys 130 encàrrecs diferents, incloent habitatges, dependències agrícoles, esglésies i altres edificis públics.

colourful Zsolnay ceramic tiles connects its two wings. An entrance through a gate in a thick wall leads into an enclosed courtyard, from where the semicircular archway of the main tower entrance can be reached.

A proposal for the main square of the Wekerle Garden City in Kispest (today Budapest) developed urban models present in medieval Transylvanian cities. The concept of Kós was a closed square, achieved by buildings "bridging" roads leading into the square. A uniform scale of building would create the square "wall", and the square itself was to be partially occupied by a large community building in a park setting. The square still exists today, although it was not carried out exactly as Kós had envisaged it.

The school and kindergarten in Városmajor Street, Budapest (1910), was an articulate response to an urban environment. Located along a now major thoroughfare leading to the Southern railway station, the school connected an area of parkland and residential housing with a denser multi-storey urban fabric. Three

separate pavilions, a kindergarten, a residence and a primary school, increased in size and scale to be interconnected with covered walkways.

The outbreak of WWI left further significant projects uncompleted and others on the drawing board. Although the war denied Károly Kós many opportunities, he furthered his interest in Eastern architecture during two years at the Hungarian Turkish Institute in Istanbul from 1916 to 1918, publishing a comprehensive monography on the city in 1918.

In the difficult economic climate following WWI, Károly Kós was associated with initiatives to organise Hungarian cultural and political life in Transylvania. He became known throughout Transylvania and Hungary as a writer, editor and illustrator, publishing works ranging from ballads, novels and drama to studies of ethnography and agriculture. He continued to work as an architect. Until well into the 1960s, he completed designs for at least 130 separate commissions, including houses, agricultural outbuildings, churches and other public buildings.

© Liszlo Hirs

© Liszlo Hirs

Székely National Museum, 1911-1912
Museu Nacional de Székely, 1911-1912

Detail of door handle of the Székely National Museum, 1911-1912
Detall de maneta de porta del Museu Nacional Székely, 1911-1912

Wekerle Garden City (1912) in Kispest, today a suburb of Budapest
La ciutat-jardí Wekerle, de 1912, a Kispest, avui un suburbi de Budapest